
**O SCURTĂ ISTORIE A LUPTEI DUSE DE
ETNOFOLCLORISTUL ȘI COLECȚIONARUL GHEORGHE
CERNEA PENTRU ÎNFIINȚAREA LA SIGHIȘOARA A UNUI
MUZEU ETNOGRAFIC ROMÂNESC (1937-1947) – (I)
ÎN MEMORIA LUI GHEORGHE CERNEA (1898-1965)
LA 115 ANI DE LA NAȘTERE**

Alexandru Teodoreanu

După intrarea României, începând cu anul 1881, în rândul Regatelor Europei (urmare a modificării Constituției din 1866, la 14 martie 1881 Carol de Hohenzollern-Sigmaringen este proclamat Rege al României) sentimentul conștiinței și demnității naționale se dezvoltă și proliferază în toate mediile sociale. Reforma profundă a învățământului, inițiată de Spiru Haret, care acorda un rol primordial predării istoriei naționale, limbii române și răspândirii culturii la sate (prin dezvoltarea activităților cultural-artistice și spiritual-creștine extrașcolare) și cercetările sociologice și etnografice științifice, începute și dezvoltate, în universul spiritual al satului românesc, de către Dimitrie Gusti, au stimulat intelectualitatea din mediul rural (învățătorii și preoții) să lupte pentru păstrarea și promovarea tradițiilor populare specifice (portul, cântecul, dansul, obiceiurile) locului **(astfel, un învățător, pentru a putea obține gradul didactic superior, avea obligația să elaboreze monografia satului natal sau a bisericii din sat, multe din aceste monografii regăsindu-se în arhivele naționale ca surse de inspirație pentru generațiile de astăzi)** generând apariția unei pleade de învățători – etnografi, muzeografi sau folcloriști valoroși care ne-au lăsat în arhive și biblioteci comori spirituale tradiționale românești de neprețuit.

Unul dintre aceștia a fost și Gheorghe Cernea – fostul învățător din Paloș pe care Dumnezeu l-a înzestrat cu talent muzical și oratoric dar și **cu pasiunea colecționării de obiecte de artă și tehnică populară sau religioasă, numismatică, arme vechi, cărți rare și antichități, mergând din casă în casă ca o albină din floare în floare, mai întâi în satul natal Paloș și apoi în tot sudul Transilvaniei**, cu nobilul scop de a le strânge într-un muzeu pentru generațiile viitoare de români urmând zicala marelui Anton Pann: *„De la lume adunate și iarăși la lume date”*.

Acest bogat material etnografic l-a strâns cu pasiune, cu un efort uriaș, dar și cu multe sacrificii și renunțări în plan material, încă din anii în care era elev de liceu la Brașov (1914-1915), așa cum ne mărturisește într-o autobiografie din perioada interbelică: *„Am început să adun cu aceeași pasiune (cu care culegea folclorul românesc n.n.), strecurată în suflet de minunații mei profesori (Constantin Lăcea, Virgil Onițiu ș.a. n.n.) de la (Liceul) „Andrei Șaguna”, și obiecte vechi de artă populară”*.

Astfel, începând cu anii 1914/1915, fiind elev în anul I al Școlii Comerciale Brașov, devine un pasionat culegător de folclor și de obiecte vechi de artă și tehnică populară. Până la sfârșitul anului 1917 (avea 19 ani) reușise să culeagă 1001 strigături de joc din comuna natală Paloș (aflate sub formă de manuscris la Biblioteca Academiei Române), iar **în vara anului 1918 adunase deja, din Paloș și satele înve-**

cinate, suficient de multe obiecte și cărți pentru a pune bazele unui modest muzeu și a unei biblioteci, așa cum ne mărturisește în notițele zilnice din acel frumos an al împlinirii unității noastre naționale: „Mi-am așezat biblioteca având 300 de volume. Mi-am așezat deasemenea și muzeul, având între multele obiecte vechi, 101 bani vechi și 35 medalii.”

Fiind un povestitor și solist talentat, Gheorghe Cernea era așteptat cu bucurie la toate sărbătorile, șezătorile, nunțile și ca oaspete, de oricare familie din sat. Pe timpul acestor întâlniri i-a convins el pe țărani și pe fruntașii satului, să nu arunce obiectele vechi de artă și tehnică populară care își pot găsi locul meritat într-un muzeu etnografic pentru generațiile viitoare. Iată mai jos o scurtă relatare, de la 1918, din notele etnofolcloristului, care vorbește de la sine despre grija lui de a aduna, cu fiecare prilej, obiecte pentru muzeul înființat în casa părintească: „**Seara am fost la părintele Ioan Radu, petrecându-mi într-o societate numeroasă, până la 12 ore din noapte..... Mi-am mai îmbogățit muzeul cu zăbale vechi pentru cai, de la D-nul părinte.**”

În anii 1924-1928, ca învățător director în satul natal Paloș, continuă neobosit munca de culegător de folclor, de etnograf și muzeograf, îmbogățindu-și colecția de artă populară și religioasă veche, de arme, de monede vechi și de carte pentru bibliotecă.

După 1928, îl regăsim pe Gheorghe Cernea în București îngrijorat de soarta românilor ardeleni înstrăinați în vremea migrației masive a acestora, la muncă și la studii, în Capitala Regatului României. Aici înființează în sprijinul acestor confrăți, apăsați de griji și nevoi, Societatea culturală și filantropică a ardelenilor din București „Patria Română”, asociație care este activă până în 1933 - anul de vârf al crizei mondiale. Ulterior în anii 1934-1944, din pasiune dar și pentru a se putea întreține, își pune în valoare talentul de orator și solist popular, începând seria sutelor de conferințe-spectacol, cu caracter artistic și cultural-folcloric, care l-au făcut celebru de la București, Ploiești și până la Timișoara, dar mai cu seamă în județele Sibiu, Târnava Mare, Făgăraș, Hunedoara, Alba Iulia și Arad. Cu acest prilej își plasa culegerile de folclor - sub forma broșurilor de buzunar - pe care începuse să le editeze la București, Târgu Mureș și Sibiu, **fără a întrerupe activitatea de folclorist și colecționar de obiecte și cărți pentru muzeul și biblioteca îngrijite cu pasiune, în continuare, de devotata lui soră Rozalia Cernea.**

Colecția lui Gheorghe Cernea din comuna Paloș (jud. Târnava Mare) ajunge să fie cunoscută în întreaga țară încă din deceniul III al sec. XX, grație popularizării făcute, mai ales, de cunoscuta revistă „**Realitatea ilustrată**” din 4 septembrie 1930. Descoperind cu încântare, într-un sat ardelean românesc, frumoasa și interesanta colecție de străvechi obiecte tradiționale românești amenajată de tânărul învățător și etnofolclorist Gheorghe Cernea chiar în casa părintească (eveniment rar pentru acele vremuri), ziariștii de la „Realitatea ilustrată” consemnează: „**Un tânăr învățător, Gh. Cernea, originar din această comună (Paloș), a știut să pună în valoare virtuțile și calitățile satului și regiunii sale, adunând în două volume „strigăturile” și poezia populară a locului – peste 8000 de piese – dar mai cu seamă s-a ocupat pasionat de colecționarea obiectelor vechi, din care a format un muzeu cât se poate de interesant instalat în casa părintească din Paloș. Acest muzeu conține (la 1930 n.n.):**

Ceramică. Aproape 200 de blide și ulcioare vechi, unele de mare valoare.

Numismatică. 300 monede de argint, austro-ungare, germane, franceze, italiene, românești etc., unele din ele rarități; 400 monede de nikel și aramă, câteva datând de pe timpul romanilor (împăraților: Dioclețian, Maximilian, Justinian, Constantin); 100 medalii din diferite țări.

Arme: puști, pistoale, săbii, baionete vechi.

Unelte casnice: pluguri vechi, plosci, zăbale...

Obiecte bisericesti: candelă, 60 de icoane pe lemn și pe sticlă.

O bogată colecție de minerale.

Cusături și țesături naționale.

Mobilier țărănesc: lavițe, cuiere pentru ceramică, scaune, mescioare.

Cele mai multe obiecte sunt adunate din Paloș și împrejurimi. Ele au o mare valoare.”

Din toamna anului 1936 a închiriat spațiul din Piața Unirii 29, Sighișoara, unde a transportat treptat, începând cu anul 1936, colecția din Paloș, sus-menționată și unde a decis să deschidă viitorul muzeu etnografic românesc.

De multe ori revenea în București, mai ales în anii 1935-1938, pentru a-și edita sau reedita culegerile de folclor „Colinde de Crăciun”, „Floricele din jurul Cohalmului”, „Obiceiuri de nuntă din jud. Hunedoara”, broșura dedicată eroului național din Bunești, Voluntarul Teofil Moraru și pentru a strânge bani pentru viitorul muzeu din Sighișoara. Misiunea nobilă pe care și-a asumat-o de a înființa un muzeu românesc la Sighișoara era deja cunoscută în mediile culturale din Sibiu și București, fiind și mediatizată prin presă, astfel că s-a bucurat de sprijinul unor personalități și instituții, fie prin subvenții, fie prin sprijinul acordat editării și difuzării culegerilor de folclor. Demn de remarcat este sprijinul moral primit de la marele nostru istoric Nicolae Iorga, despre care Gheorghe Cernea ne mărturisește în notele sale zilnice din toamna anului 1937: „Invitat de dl. Iorga, am fost în casa lui din Șoseaua Bonaparte....Am vorbit cu dânsul dându-i și broșura „Voluntarul Teofil Moraru”....a doua zi, pe 2 Noiembrie, la orele 12.00...pe petiția mea adresată Casei Școalelor, în care am cerut să mi se cumpere (achiziționeze n.n.) „Floricele din jurul Cohalmului” și „Obiceiuri de nuntă din jud. Hunedoara”, dl. Iorga a pus apostila cu textul: „Lucrările fiind excelente se recomandă cu cea mai mare căldură”.

Tot în luna noiembrie 1937, pe când era la București, a primit subvenții pentru muzeu: 1000 de lei de la Ministerul Educației Naționale (marți 23 noiembrie) și 1000 de lei de la Aron Pușcariu, director general la CFR – fost coleg de liceu (marți 9 noiembrie), bani pe care, așa cum menționează în notele personale, îi depunea într-un cont special deschis pentru muzeu la Banca „Furnica”. Din banii strânși din subvenții, din vânzarea broșurilor și din onorariile luate pentru conferințele-spectacol ținute în sute de localități, cum arătam mai sus, reușea să se întrețină și să plătească chiria (în cuantum de 1200 lei/lună în 1937) și întreținerea spațiului închiriat în Sighișoara pentru muzeu.

A fost un efort uriaș pentru Gheorghe Cernea, având în vedere infirmitatea de care suferea (se deplasa cu un baston și cu aparat special la piciorul drept) și faptul că, după demisia din învățământ, nu mai dispunea de un venit sigur și stabil. A de-

pășit toate aceste greutateți datorită puternicei credințe creștine, pasiunii pentru munca depusă, unei mari disponibilități afective, optimismului și patriotismului de care era animat. Perioada 1940-1945 a fost cea mai fastă, din punct de vedere material și al realizărilor editoriale. Astfel, în perioada 1939-1946 activează mai mult la Sibiu unde reușește să reediteze, în condiții avantajoase la Tipografia Săteanului (director și editor: Elena Măgeanu, Sibiu, str. Târgul Cailor nr. 2) în anii 1941-1945, toate cele **11 culegeri de folclor, din a căror distribuție reușește să strângă o mică parte din banii necesari înființării muzeului de la Sighișoara.**

Deși în timp de război și puternic marcat suferințele cumplite la care erau supuși românii ajunși sub ocupație sovietică sau maghiară, **Gheorghe Cernea nu încetează să acționeze pentru îmbogățirea colecției sale muzeale și de artă populară și a bibliotecii care urmau să fie puse în valoare prin expunerea lor în viitorul muzeu etnografic și viitoarea bibliotecă din Sighișoara.** Astfel, nu scapă nici o ocazie, în periplurile sale din sudul Transivaniei, de a aduna (achiziționa) obiecte vechi sau cărți rare pentru colecție. Spre exemplu, **doar într-o singură zi, pe 2 martie 1941, la Sibiu, notează în carnetul cu impresii zilnice că a cumpărat 2 piese pentru muzeu cu 500 de lei, iar pe 13 octombrie 1941 achiziționează o carte rară pentru bibliotecă cu 580 de lei.**

În 1942, în plin război, se deplasează din nou la București pentru a obține **subvenții sau sponsorizări pentru mobilierul necesar amenajării muzeului din Sighișoara**, în condițiile în care a constatat, la inventarul obiectelor de muzeu și al cărților aflate la Sighișoara și la Sibiu, că numărul exponatelor trecuse de 8000, iar cărțile din bibliotecă erau în număr de peste 3000 volume! Până în septembrie 1942 mai primește, ca prețuire pentru efortul depus în scopul salvării și conservării valorilor tradiționale cultural-spirituale ale neamului românesc, o sponsorizare de 25.000 lei de la dna Sanda Matei – directoarea propagandei la Consiliul de Patronaj (caracterizată de Gheorghe Cernea ca „...o româncă cum nu am întâlnit până azi!”) și o donație de 98 de cărți pentru biblioteca din Sighișoara în valoare de „**cel puțin 10.000 de lei**”, respectiv: **48 volume de la Octavian Neamțu – directorul Fundațiilor Regale „Regele Mihai” și 50 volume de la Emanoil Bucuță – cunoscut scriitor, militant civic-cultural și membru corespondent al Academiei Române.**

La început de noiembrie 1942, în plin război mondial, etnofolcloristul Gheorghe Cernea făcea, cu amărăciune, bilanțul a 6 ani (1937-1942) de luptă pentru a da Sighișoarei un muzeu românesc [cu cele peste 8000 de obiecte adunate de el, în peste 20 de ani¹ - la acea vreme, cu mari sacrificii] și o bibliotecă cu peste 3000 de volume, ani în care l-au

¹ Gheorghe Cernea a început să colecționeze obiecte de muzeu, cu o pasiune rar întâlnită, încă de la vârsta de 17-18 ani. Astfel, în primele NOTE ZILNICE scrise pe coli albe (păstrate ca prin minune) în anul Marii Unirii, la Paloș, pe când avea 20 de ani, ne vorbește deja de mica sa colecție-muzeu format din obiecte de artă și tehnică populară și de cărțile din bibliotecă adunate într-o cameră - pusă la dispoziție de mama sa:

marți 24 iulie – vineri 27 iulie 1918, la Paloș (satul natal)

.....mi-am făcut două cuiere pe ușile...de la muzeu pentru agățarea armelor (probabil e vorba de acele arme ruginite descoperite de Gheorghe Cernea și sora lui Rozalia – bunica mea, după luptele de la Paloș din septembrie 1916, așa cum ne-au povestit de multe ori, nouă nepoților n.n.).

Mi-am așezat biblioteca având 300 de volume. Mi-am așezat deasemenea și muzeul, având între multele obiecte vechi (și) 101 bani vechi și 35 medalii.....

Am donat, bibliotecii școlii confesionale din Paloș, 28 de cărți.”

Extraordinar, cum din 300 de cărți, la care ținea atât de mult (știm cât de greu se procura o carte la început de sec.XX) a donat 28 volume pentru copiii din sat.

încercat pe rând speranța și deznădejdea, bucuria și tristețea, agonia și extazul. Astfel, reușise cum am mai arătat, încă din 1936, să închirieze spațiul necesar, în casa doctorului Filipescu (*casă în care intenționa să amenajeze un muzeu etnografic și istoric românesc cu obiectele colecționate din sutele de sate, bătute de folclorist cu piciorul, din sudul Transilvaniei, obiecte aflate în acel an în satul natal Paloș și la locuința din Sibiu*², locuri dragi la care se întorcea periodic din peregrinările lui prin satele ardelenesti – cu precădere din zonele etnofolclorice din Cohalm-Rupea, de pe Valea Târnavelor, Cibinului și Hârtibaciului, pe unde își împlinea misiunea sfântă de folclorist, conferențiar, muzeograf și etnograf), la primul etaj al acestei masive clădiri cu arhitectură săsească, aflată în centrul Sighișoarei pe str. Unirii (azi str. Herman Oberth) nr. 29 și să adune aici o parte din obiectele și volumele colecționate.

În perioada 1939-1941 face mai multe tentative de a deschide muzeul pentru publicul sighișorean, dar nu reușește decât organizarea unei mari expoziții cu genericul „**Muzeul Etnografic Târnavean, Gh. Cernea, Sighișoara**”, în cadrul renumitului Târg de Mostre internațional organizat la Sibiu în perioada 1933-1939. Aflăm, de la Gh. Cernea, din „INVITAREA” tipărită la 23 iulie 1939, distribuită la intrare vizitatorilor târgului, că piesele muzeale expuse (probabil peste 100) provin din „...**muzeul meu etnografic... care cuprinde obiecte pe care le-am adunat la Sighișoara... în număr de câteva mii. Ele constituie o comoară pentru neamul nostru... Invit pe toți vizitatorii să se oprească câteva momente la standul cu obiecte din muzeul meu și cu țărance din Paloș, îmbrăcate în minunatul lor port.**”

Totodată, colecționarul ne mărturisește că „**Obiectele expuse... nu sunt pentru vânzare, ci pentru propagandă românească, să dovedim tuturor că niciun popor nu are o mai bogată artă populară ca poporul român**” și foarte important, dorința acestuia de a „...**inaugura muzeul în toamna acestui an (1939)**”. Gheorghe Cernea și-a pus mari speranțe că la acest mare târg internațional (cu o durată de 2-3 săptămâni) va reuși să strângă, din vânzarea broșurilor folclorice și din donații, fondurile necesare deschiderii muzeului din Sighișoara, făcând următorul apel în Invitarea adresată vizitatorilor: „**Deoarece de zece ani muncesc în domeniul cultural, folkloric și etnografic, fără nici o leafă bugetară, fără subvenții și fără avere personală, rog cu toată căldura, pe toți vizitatorii, să mă sprijinească în această acțiune, pusă în slujba neamului, cumpărându-mi lucrările mele (culegerile de folclor n.n.), tipărite cu mari sacrificii materiale sau făcând donații pentru muzeu**”³.

Din nefericire nu a reușit să strângă sumele necesare pentru achiziționarea mo-

² Într-o autobiografie îngâlbinită de vreme, scrisă de Gheorghe Cernea în octombrie 1953, la scurt timp după eliberarea din infernul Aiudului, descoperită de mine printre cele câteva manuscrise păstrate din acea perioadă, etnofolcloristul ne mărturisește următoarele: „**Am locuit la București în anii 1928-1937, la Sibiu (domiciliul stabil în str. Târgul Cailor nr. 2 n.n.) în perioada 1938-1946, iar la Sighișoara** (unde în 1936 închiriasse spațiul pentru Muzeu n.n.) **...m-am stabilit în 1947**”. De fapt, Gheorghe Cernea se referă la faptul că în acele perioade s-a aflat mai mult timp, locuind cu chirie, în localitățile menționate. În realitate, e greu de precizat un domiciliu stabil al unei asemenea personalități complexe, atât de legată de universul satului românesc, de comorile culturale ale acestuia, atras mereu de spiritul țărânului român ardelen; de aceea se poate spune că, după anii 1928/1933 cât a fost președinte al asociației ardelenilor din București, „Patria Română” (și a locuit luni de zile în Capitală), Gheorghe Cernea și-a consacrat întreaga viață muncii de culegător de folclor, de conferențiar și colecționar, petrecându-și, după calculele mele, peste jumătate din anii de activitate (cu excepția celor petrecuți în infernul temniței comuniste) pe teren în lumea sutelor de sate românești din Transilvania unde era așteptat cu bucurie și nerăbdare. Desigur îl aștepta mereu la Paloș, casa părintească, sora Rozalia și nepoții, unde poposea mereu, nu mai mult de o zi două pentru că îl împingea spre alte sate, încă necercetate, pasiunea pentru nobila sa misiune. Putem vorbi de un oarecare domiciliu stabil, începând cu 1947, an în care reușise să aducă întreaga colecție la Sighișoara și trebuia să se dedice cu totul pregătirii pentru inaugurarea noului muzeu sighișorean.

³ Extrase din dosarele Arhivelor Naționale Sibiu, Fondul ASTRA, Indice 1939, nr. inventar 2984/p.20.

bilierului necesar și amenajarea încăperilor pentru păstrarea și expunerea colecției sale la Sighișoara, astfel încât muzeul nu a putut fi inaugurat în 1939, cum și-a dorit, și nici în anii următori, care au coincis, din păcate, cu declanșarea mării conflagrații mondiale din anii 1939-1945, război care a dus atâtea nenorociri poporului român, începând cu negrul an 1940.

Se gândea cu amărăciune că în acea toamnă a anului 1942 intrase într-un impas ce părea de netrecut: deși avea spațiul și obiectele colecționate cu atâta trudă, nu putea face nimic fără mobilierul necesar (foarte scump) expunerii acestor comori ale satului românesc în condițiile proprii unui muzeu. Dar **Dumnezeu l-a luminat (în septembrie 1942 s-a adresat cu o cerere direct Mareșalului Antonescu)** și a găsit nesperat (era vreme de război!) înțelegerea necesară la cel mai înalt nivel (se vede treaba că pe plan local i-a fost mai dificil, mai ales după începerea războiului) – la Guvernul României. Mareșalul Antonescu a înțeles că, în vremurile grele ce va să vină, trebuie sprijinită orice acțiune menită să răspândească cultura în popor și să conserve bogatele tradiții și obiceiuri ale românilor. **El a mai înțeles atunci ceea ce guvernării noastre nici astăzi nu înțeleg: păstrarea tradițiilor pozitive specifice neamului nostru, ca elemente de civilizație cu vocație universală, determină menținerea identității culturale a românilor de pretutindeni și reprezintă un factor puternic de dezvoltare economică prin atracția străinilor - pelerini sau turiști - care doresc să admire și să se bucure de aceste comori spirituale unice.**

Astfel, Gheorghe Cernea primește, în noiembrie 1942, un ajutor material din partea Mareșalului Ion Antonescu, pentru mobilarea Muzeului Etnografic Românesc (ce trebuia să fie deschis la Sighișoara), în care etno-folcloristul urma să-și expună obiectele din colecția personală (artă și tehnică populară, costume populare, numismatică, artă spirituală creștin-ortodoxă, arme vechi) din zone folclorice aflate în Sudul Transilvaniei (peste 8000 obiecte din: Cohalm, Târnava Mare, Făgăraș, Hârtibaciu, Sibiu) precum și biblioteca (cu sală de lectură) personală cu peste 3000 de volume, toate adunate în cei peste 30 de ani (la acea vreme) de activitate ca învățător, muzeograf și culegător de folclor.

Redau mai jos copia după adresa scrisă, în care folcloristul Gh.Cernea confirmă primirea ajutorului banesc de la Guvernul României și copia după scrisoarea de mulțumire adresată de folclorist Mareșalului Ion Antonescu: „**1. Răspunsul, de confirmarea primirii ajutorului, adresat de Gheorghe Cernea Serviciului Casieriei din cadrul Președinției Consiliului de Miniștri:**

< Domnule Casier,

Drept răspuns la adresa Dumnevoastră No 34801 din 14 Nov. 1942, prin prezenta, vă fac cunoscut că în ziua de 26 Nov. a.c. am ridicat dela Banca Națională a României –sucursala Sibiu – suma de lei 100.000 (unasutămii) sumă ce ați binevoit a mi-o trimite, drept ajutor acordat de Domnul Mareșal Antonescu, pentru INAUGURAREA MUZEULUI MEU de la SIGHIȘOARA.

Exprim și pe această cale Domnului Mareșal Antonescu călduroase mulțumiri, vie recunoștință și profund devotament.

Cu stimă deosebită,

Sibiu, 26 Nov. 1942

Gh.Cernea”

2. Scrisoarea de mulțumire adresată de Gheorghe Cernea Mareșalului Antonescu.

„Domnule Mareșal,

De șase ani mă lupt să inaugurez, în orașul Sighișoara, un muzeu care cuprinde câteva mii de obiecte vechi, de artă populară și bisericească.

Aceste obiecte le-am adunat din anii copilăriei, din diferite regiuni ale Ardealului, îndeosebi din județele Târnava Mare și Sibiu. Dar din lipsă de mijloace materiale am tot amânat inaugurarea acestui muzeu, spre durerea mea sufletească.

În luna Septemvrie a.c. printr-o cerere m-am adresat Excelenței Voastre, solicitându-vă sprijinul. Deși suntem în plin război de apărare a românismului și creștinismului, când toate forțele morale și materiale ale Națiunii trebuie îndreptate în direcția victoriei totale, totuși ați binevoit – Domnule Mareșal, a sprijini o inițiativă particulară de ordin cultural, acordându-mi o subvenție de 100.000 lei, sumă pe care, în ziua de 26 Nov. 1942, am încasat-o de la Banca Națională a României – Sucursala Sibiu.

Gestul Domniei Voastre m'a impresionat profund. El mi-a provocat un și mai puternic imbold de muncă în slujba Neamului.

Prin aceste rânduri vin a Vă exprima Domnule Mareșal, cele mai călduroase mulțumiri și cea mai vie recunoștință. Bunul Dumnezeu să vă dea deplină putere fizică și morală spre a putea duce la biruință, în toate sectoarele românismului, tricolorul Țării.

*Cu profund respect și devotament,
Gheorghe Cernea”*

Disponând de mobilierul achiziționat cu ajutorul bănesc primit de la Mareșal, a trecut la amenajarea Muzeului Etnografic Românesc al Sighișoarei (prin aducerea miilor de exponate, printr-un efort uriaș, de la Sibiu și de la Paloș), reușind în condiții vitrege (de război, sărăcie), după 5 ani (1943-1947) de adevărat calvar, să-l pregătească pentru deschiderea oficială.

Din nefericire, antihristul sovietic comunist venit de la Răsărit ca să distrugă tot ce înseamnă credință și spirit românesc pe meleagurile noastre, a spulberat și Muzeul pregătit de Gheorghe Cernea, cu lacrimi și sudoare, pentru românii sighișoreni. Catastrofa culturală s-a întâmplat în perioada septembrie 1948 (anul în care marele etnofolclorist român Gheorghe Cernea a fost condamnat la 5 ani de detenție în urma unui proces înscenat de tip stalinist) – iulie 1949 (când au fost confiscate și ultimile obiecte din colecția Cernea, inclusiv manuscrisele și mobilierul personal – transportate din Sighișoara la casa părintească din satul natal Paloș, în vara anului 1948 după arestarea lui Gheorghe Cernea).

Atunci s-a scris una din paginile negre ale istoriei orașului Sighișoara (din perioada comunistă): folcloristul Gheorghe Cernea a fost arestat și condamnat ca deținut politic, la Sighișoara și în recurs la Brașov, la 5 ani muncă silnică în „Zarca” Aiudului⁴, iar obiectele expuse în Muzeul românesc din Sighișoara (care

⁴ Din dosarelor existente la CNSAS cu nr. I 154148 și P 44353 reiese că:

- în prima instanță „Cauza numitului Cernea Gheorghe...din Sighișoara, a fost judecată de Tribunalul Târnava Mare, în dosar nr.852/1948, iar prin sentința nr.388/20.05.1948 a fost condamnat la 6 ani închisoare corecțională...”
- în recurs, Curtea de Apel (a Regiunii) Brașov, în dosar nr.P.1397/1948, prin „Deciziunea Penală Nr. 1441/21.08.1948,...condamnă pe inculpatul Cernea Gheorghe la 5 ani închisoare corecțională...” (i-au redus pedeapsa cu un an, dându-i condamnarea minimă, probabil, pentru infirmitatea de care suferea).

urma să fie inaugurat simbolic în 1948, la 100 de ani de la Revoluția din 1948 condușă, în Transilvania, de marele erou al neamului Avram Iancu) au fost furate (armele de muzeu⁵(5), numismatica și cărțile din bibliotecă) sau împrăștiate în patru vânturi (obiectele de artă populară și religioasă) pentru a li se pierde urma (În sentința de condamnare nu se amintește nimic de soarta obiectelor de mare valoare (6) din colecția folcloristului Gheorghe Cernea, ca și când n-ar fi existat, căci acestea ar fi intrat în Patrimoniul Cultural Național și în circuitul muzeal, așa cum dorea Gheorghe Cernea. Ori, comuniștii - infractori de drept comun - nu puteau accepta oficializarea confiscării, că nu mai aveau ce să fure!)

Atât la Tribunalul Sighișoara, cât și la Tribunalul Brașov, instanța s-a pronunțat în baza prev.art.4 din Legea 289/18.08.1947 pentru desființarea organizațiilor de tip fascist, profascist sau terorist, politice, militare sau paramilitare. Acuzatorii penali numiți deja de Lucrețiu Pătrășcanu – ministrul comunist al justiției din Guvernul Groza – au obținut condamnarea etnofolcloristului sighișorean (cu complicitatea instanțelor de judecată amintite din Sighișoara și Brașov, instanțe care erau compuse începând cu 1948, la ordinul comuniștilor, dintr-un judecător și 2 asesori populari, toți colaboraționiști ai regimului bolșevic) pe baza prevederilor acestui articol (așa cum au procedat și cu alte personalități culturale care au refuzat colaborarea cu PCR), deși nu au putut dovedi că Gheorghe Cernea s-ar fi dat concret la propagandă sau acțiuni în favoarea Mișcării Legionare. Broșura „Biruința de la Răsărit” cu caracter antisovietic, invocată de acuzatori ca probă revelatoare, a fost tipărită în 1942 și nu a fost folosită de Gheorghe Cernea pentru a face propagandă după august 1944. Faptul că au fost descoperite câteva din aceste broșuri în podul casei din Sighișoara nu are nicio relevanță căci, așa cum se observă chiar din conținutul acesteia, Gheorghe Cernea a fost antilegionar convins. Citez de la pg. 2 a broșurii „Biruința de la Răsărit” – principalul corp delict, alături de alte publicații prohibite, invocat pentru condamnarea etnofolcloristului: „Intrăm în anul 1941. Și acest an ne-a adus o mare nenorocire, care era cât pe-aici să ne coste distrugerea completă a Statului Român. Dușmanii neamului nostru au pus la cale, cu câțiva nemernici trădători de neam, rebeliunea (Legionară n.n.) din zilele de 22-24 Ianuarie. La București ei au tras cu tunul în Prezența Consiliului de Miniștri, au aruncat cu petrol în ostașii români, dându-le foc, au jefuit multe case de oameni pașnici și au asasinat mișelește pe mulți Români de seamă, cari au adus Patriei mari servicii. Dar armata a făcut zid de apărare în jurul viteazului și înțeleptului nostru general și Conducător Ion Antonescu. Cu energie și curaj impresionant ea a zdrobit pe (legionari n.n.) cei cari au vrut să dea foc

⁵ Existența acestor arme este confirmată de organele (de Poliție, Siguranță și Securitate) care au făcut cercetările în decembrie 1947, astfel: Din Dosarul nr. 175154, aflat în Arhiva Fondului Operativ a Consiliului Securității Statului a RSR, rezultă că la percheziția din 16.12.1947, executată la domiciliul folcloristului din str. Unirii 29 (unde se afla și muzeul) Sighișoara s-au găsit : „...o colecție de 17 pistoale vechi și ruginite (unde sunt acum aceste „corpuri delicate” n.n.) și 39 de cartușe de diferite calibre ruginite pentru care nu posedă autorizație specială.” (confirmat de Inspectorul Siguranței Sighișoara Crăciun) Ca urmare Serviciul de Siguranță Sighișoara (controlat de bolșevici) prin Raportul nr. 56029/47 concluzionează:

„...că în urma cercetărilor făcute s-a constatat că numitul Cernea Gheorghe a săvârșit următoarele infracțiuni:

A.Deținere de publicații prohibite;

B.Deținere de materiale de propagandă subversivă;

C.Deținere de armament de muzeu fără autorizație specială “

De fapt era vorba de armament pentru muzeu – armament și muniție inutilizabile (pentru care nu era nevoie de autorizație). Important e că se recunoaște, pentru prima dată într-un document oficial, că la Sighișoara a existat un muzeu amenajat de Gheorghe Cernea, obiectele expuse fiind proprietatea acestuia; și atunci putem să întrebăm: unde este colecția de arme și muniție vechi folosite în Primul Război Mondial și care dovedeau trecerea ostașilor români eliberatori, în 1916, prin zona Cohalmului și Târnavelor?!

României. Armata ne-a dat prima tresărire de mândrie și de bune speranțe, după atâtea dezaastre prin cari am trecut într'un atât de scurt interval de timp." (Se pare că anchetatorii și asesorii populari nu aveau obiceiul să citească textul în întregime și nici nu era nevoie, căci oricum aveau ordin să-l condamne pe Gheorghe Cernea, pe baza unor probe ilegale și irelevante, nemaivorbind că legionarii au fost folosiți și infiltrați, cu agenți naziști sau bolșevici, în perioada 1939-1940, atât de Hitler cât și de Stalin.).

Și cu toate acestea în cele două dosare cu câteva zeci de file arhivate de foștii securiști (aflate acum în arhiva CNSAS cu nr. I 154148 și P 44353), sunt trecute ca motive ale arestării și condamnării și apoi ale arhivării și microfilmării (cu mențiunea „strict secret” în 1967, la 2 ani după moartea folcloristului!): „**deținerea de materiale interzise..și de materiale de propagandă legionare**”(!!), fapte care nu l-ar fi putut incrimina pe etnofolclorist, nefiind prevăzute în Legea 289/1947, dar care justifică arestarea sa, înainte de 30 decembrie 1947, ca așa-zis simpatizant și propagandist legionar. Cel mai bine s-a apărut chiar Gheorghe Cernea în scurta dar sugestivă declarație dată organelor de anchetă, pe care o redăm mai jos: „**Mă numesc Cernea Gheorghe, născut la 29 Octomvrie 1898, în București, fiul lui Gheorghe și Maria (n. Codrea), decedați, originari din com.Paloș, (jud.) Tr. Mare.....de profesiune publicist, conferențiar și folklorist, fost învățător director în com. Paloș, Tr. Mare, până în anul 1928,..... absolvent al Școlii Normale din Deva, domiciliat în Sighișoara, Piața Unirii nr. 29.....**

Recunosc că la domiciliul meu din Sighișoara am ținut piesele specificate (cărți, materiale interzise și armament de muzeu fără autorizație n.n.) în procesul verbal de percheziție domiciliară..... (urmează explicațiile foarte sugestive ale folcloristului nn.)

Publicațiile le-am păstrat din mania (avea un adevărat cult pentru cărți și documente, mai mult decât o pasiune n.n.) personală de-a conserva orice fel de scrieri (era conștient că aceste scrieri reprezintă memoria colectivă a poporului român, pe care comuniștii aduși de sovietici vroiau s-o distrugă n.n.).

Pistoalele, baionetele și cartușele (vech , de muzeu nn) au fost adunate de mine din anii copilăriei, cu intenția curată de-a completa muzeul și cu secția „Arme”.

Muzeul se află alături de locuința mea, intenționând a-l inaugura în acest an (aceasta e o noutate: probabil l-ar fi deschis și în 1947, mai repede, dar arestarea l-a determinat să amâne evenimentul pentru 1948 sau poate a greșit anul din cauza emoțiilor. Oricum e clar că muzeul nu a fost deschis pentru public niciodată. n.n.).....

Publicațiile găsite în podul locuinței (în urma unui denunț n.n.) au fost scoase din bogata mea bibliotecă (broșuri, decupaje din ziare, publicații, colecții și peste 3000 volume de carte beletristică: poezie, romane, nuvele, dramaturgie de autori români și străini n.n.) înainte cu un an de zile (în 1946 n.n.), știindu-le interzise și nu le-am predat sau ars ci, pentru a le păstra ca documente, le-am depus în pod⁶.

6 O parte din ele (circa 400-500) au fost identificate, după 1950, la Muzeele din Mediaș și Sibiu, iar la Sighișoara, în depozitul Muzeului de Istorie, așteaptă să fie expuse (există spațiul necesar): o parte din colecția de vechi icoane ortodoxe românești colecționate de folclorist în perioada interbelică (peste 400 în 1947) și componente de mobilier țărănesc și artă populară adunate de Gheorghe Cernea în perioada 1955-1965, după ieșirea din pușcărie.

Recunosc că înainte de 23 August 1944 am publicat scrieri cu caracter antisovietic, însă după această dată nu am mai publicat și nici nu am colportat (a răspândi scrieri, zvonuri, a le transmite unui cerc larg de persoane. n.n.) astfel de scrieri.

Declar, susțin și semnez propriu” Gheorghe Cernea Semnătura.

Practic, prin această declarație Gheorghe Cernea a demontat foarte simplu toate acuzațiile absurde aduse de anchetatori (după ianuarie 1948, sub presiunea securității, organele de anchetă ale Regiunii Brașov au schimbat încadrarea cazului Gheorghe Cernea, punându-l sub incidența Legii **289/18.08.1947**, dar menținând, se pare și acuzația de comitere a infracțiunii de „deținere de publicații interzise” prevăzută în Decretul-Lege nr. 364/04.05.1945, care era mai greu de dovedit și prevedea și pedepse mai blânde) precizând cecece era ușor de demonstrat: **că a publicat scrieri cu caracter antisovietic**, dar nu cu conținut legionar, numai **până în august 1944, că nu a mai publicat și nici nu a răspândit astfel de idei și scrieri după august 1944, că publicațiile interzise le-a păstrat ca documente într-un fond secret depozitat în pod – lucru permis în bibliotecile publice și cu atât mai mult în cele private.** Desigur că aceste argumente de bun simț nu au contat în fața instanțelor controlate de PCR și de Securitate, etnofolcloristul fiind condamnat și întemnițat la Aiud, după un proces înscenat, în urma unor denunțuri și pentru că a refuzat colaborarea cu PCR și fosta securitate (conform principiului comunist bolșevic: „dacă nu-i cu noi e împotriva noastră”, deci e dușmanul nostru care trebuie înlăturat sau umilit și terorizat).

În încheiere voi **prezenta în premieră, din arhiva CNSAS, dovada oficială, din timpul anchetei penale, a existenței colecției muzeale a lui Gheorghe Cernea**, care urma să devină primul muzeu etnografic și istoric românesc (devalizat de comuniști în 1948, după condamnarea lui Gheorghe Cernea) din Sighișoara, colecție dispusă în două camere, din Piața Unirii (azi Herman Oberth) nr. 29 și organizată și aranjată de neobositul colecționar, cu meticulozitate și rafinament, în cadrul a 6 secții unde erau expuse cele peste 8000 de obiecte de muzeu clasificate pe tot atâtea domenii, **menționată astfel în procesul verbal de percheziție din 3.12.1947 (dosar CNSAS nr. P 044353)** - numerotarea secțiilor și comentariile îmi aparțin (date luate din carnetelele personale și din mărturiile rudelor care l-au cunoscut pe Gheorghe Cernea):

SECȚIA 1 „Artă bisericească (candelă, cruci de lemn, diverse obiecte bisericești și peste 400 icoane pe lemn și sticlă vechi)”,

SECȚIA 2 „Artă, industrie casnică și ceramică (zeci de costume populare autentice, unelte necesare unei gospodării țărănești, mobilier țărănesc și peste 200 ulcioare și blide specifice zonelor Sibiu-Valea Târnavelor-Cohalm)”,

SECȚIA 3 „Numismatică (peste 1000 de monede și medalii vechi – unele din vremea Imperiului Roman – românești și străine)”,

SECȚIA 4 „Minerale (câteva zeci de roci colecționate din zonele miniere de la Petroșani și Brad precum și de la ocnele de sare de la Govora și de lângă Sibiu unde a conferențiat)”,

SECȚIA 5 „Fotografii, Cărți și documente rare (avea o colecție de cărți și documente rare bisericești și laice vechi și sute de fotografii din anii 1800-1930)”,

SECȚIA 6 „Arme (formată din câteva zeci de arme albe și de foc: pumnale, baionete, pistoale vechi din vremea Evului Mediu, Revoluției pașoptiste și Primului Război Mondial).

Lupta pentru înființarea muzeului (secției) de etnografie românesc la Sighișoara a continuat și după ieșirea lui Gheorghe Cernea din temnița comunistă (1953-2013). Voi reveni cu partea a 2-a a acestei dramatice istorii, anul viitor când, sper, să fie inaugurată și o secție românească „Gheorghe Cernea” la Muzeul de Istorie Sighișoara.⁷

FOTO 1

⁷ Gheorghe Cernea a colecționat și câteva mii de fotografii vechi din perioada 1890-1947, majoritatea dispărute în anii devalizării colecției (1948-1950) de către infractorii comunisto-securiști, din care s-au mai păstrat prin grija Rozaliei Cernea, sora folcloristului, câteva zeci de poze vechi, unele de mare valoare, din care am ales următoarele 3 imagini de interes pentru sighișoreni (care vor reintra în colecția „Gheorghe Cernea” în cadrul secției de etnografie românească a muzeului sighișorean, care sperăm să fie inaugurată anul viitor):

în FOTO 1: Corul tineretului „Sf. Gheorghe” din Sighișoara, la 1938, sub conducerea distinsului dirijor Herlea, primită în același an de Gh. Cernea pentru muzeu, la Sighișoara (fotografie realizată la atelierul fotografului Szabo jun. Sighișoara;

în FOTO 2: Reuniunea femeilor țărance din Sighișoara înființată de protopopeasa Ioana Moldovan (n. Boiu) la sfârșitul sec. XIX - primită de Gh. Cernea pentru muzeu, de la Dna Eugenia Barbu (n. Moldovan), la 17 Noiembrie 1942, la Sighișoara - fotografie realizată de Johann Polder la „Fotografisches atelier Schassburg (Sighișoara)”.
în FOTO 3: Călușerii sighișoreni, în costume naționale specifice zonei folclorice Târnava Mare, la petrecerea din 26 decembrie 1904. Informații transmise, odată cu imaginea, de înv. Pompiliu E. Constantin, îndrumătorul grupului de călușeri din Sighișoara.

FOTO 2

FOTO 3